Global Money Week 2019

Kjære foreldre! Takk for at du tar ansvar og vil snakke økonomi med barna! Altfor få tar praten.

Her kommer et knippe med slides. Ikke vis alt, men kun det dere ønsker å se på sammen. Eller fordel over flere dager.

Lykke til!

Utarbeidet av den ikke-kommersielle stiftelsen AksjeNorge, mars 2019

Global Money Week i Norge

Lære.

- Lære å håndtere penger klokt

Spare.

- Spare for din fremtid

Tjene.

- Tjene for deg selv

Barnets Lommepenge-forhandlinger

- **Hva trenger du penger til?**
  Her er det lurt å si at du vil spare for fremtiden, eller til noe stort senere, kanskje noe de voksne synes du ikke trenger å få en nyere versjon av?
- **Hva kan du gjøre av oppgaver hjemme for å fortjene lommepengene?**
  Kan du få et fast ansvar for å dekke av middagsbordet, eller støvsuge soverommene hver fredag, eller være barnevakt? Hva tenker du er fine oppgaver?
- **Hva fortjener du å få hver måned (eller uke)?**
  Husk at lønn eller lommepenger er betaling for noe du faktisk gjør.

Er det forskjell på hva du TRENGER penger til og hva du ØNSKER deg?

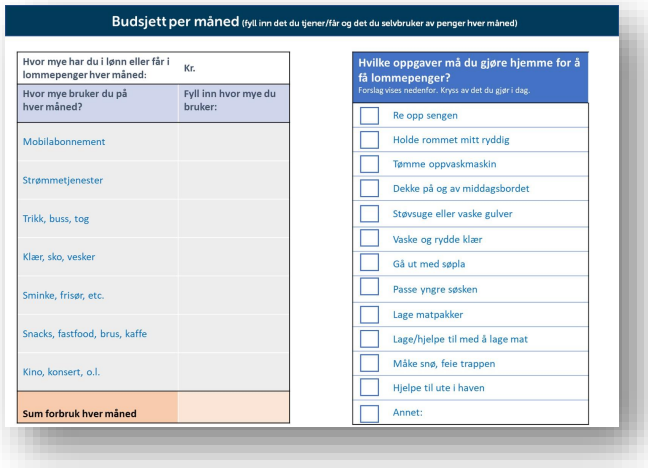

Budsjett per måned (fyll inn det du tjener/får og det du selvbruker av penger hver måned)

Hvor mye har du i lønn eller får i lommepenger hver måned:	Kr.
Hvor mye bruker du på hver måned?	**Fyll inn hvor mye du bruker:**
Mobilabonnement	
Strømmetjenester	
Trikk, buss, tog	
Klær, sko, vesker	
Sminke, frisør, etc.	
Snacks, fastfood, brus, kaffe	
Kino, konsert, o.l.	
Sum forbruk hver måned	

Hvilke oppgaver må du gjøre hjemme for å få lommepenger?
Forslag vises nedenfor. Kryss av det du gjør i dag.

- ☐ Re opp sengen
- ☐ Holde rommet mitt ryddig
- ☐ Tømme oppvaskmaskin
- ☐ Dekke på og av middagsbordet
- ☐ Støvsuge eller vaske gulver
- ☐ Vaske og rydde klær
- ☐ Gå ut med søpla
- ☐ Passe yngre søsken
- ☐ Lage matpakker
- ☐ Lage/hjelpe til med å lage mat
- ☐ Måke snø, feie trappen
- ☐ Hjelpe til ute i haven
- ☐ Annet:

Foreldrenes Lommepenge-forhandlinger

- **Hva trenger barnet egentlig penger til?**
  Selv om du betaler for alt i dag, er det lurt å motivere til langsiktige sparemål, som lommepenger til neste ferie, ny mobil, eller sparepenger til studier. Forsøk å la barnet komme med gode forslag og reflektere.
- **Hva kan barnet gjøre av oppgaver hjemme for å fortjene lommepengene?**
  Sørg for at det er målbart og lett å kontrollere, spesielt for barnets skyld som er opptatt av å bevise og fortjene lønnen.
- **Hva skal lønnen være?**
  La barnet argumentere og reflektere. Spør hva dere gjør hvis oppgavene ikke er gjort.

Har du tenkt på at det er god læring å få bestemme selv, ta ansvar?

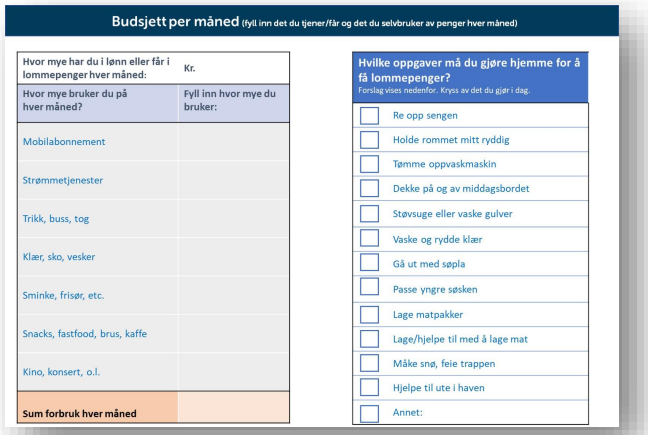

Budsjett per måned (fyll inn det du tjener/får og det du selvbruker av penger hver måned)

Hvor mye har du i lønn eller får i lommepenger hver måned:	Kr.
Hvor mye bruker du på hver måned?	**Fyll inn hvor mye du bruker:**
Mobilabonnement	
Strømmetjenester	
Trikk, buss, tog	
Klær, sko, vesker	
Sminke, frisør, etc.	
Snacks, fastfood, brus, kaffe	
Kino, konsert, o.l.	
Sum forbruk hver måned	

Hvilke oppgaver må du gjøre hjemme for å få lommepenger?
Forslag vises nedenfor. Kryss av det du gjør i dag.

- ☐ Re opp sengen
- ☐ Holde rommet mitt ryddig
- ☐ Tømme oppvaskmaskin
- ☐ Dekke på og av middagsbordet
- ☐ Støvsuge eller vaske gulver
- ☐ Vaske og rydde klær
- ☐ Gå ut med søpla
- ☐ Passe yngre søsken
- ☐ Lage matpakker
- ☐ Lage/hjelpe til med å lage mat
- ☐ Måke snø, feie trappen
- ☐ Hjelpe til ute i haven
- ☐ Annet:

Budsjett per måned (fyll inn det du tjener/får og det du selvbruker av penger hver måned)

Hvor mye har du i lønn eller får i lommepenger hver måned:	Kr.
Hvor mye bruker du på hver måned?	**Fyll inn hvor mye du bruker:**
Mobilabonnement	
Strømmetjenester	
Trikk, buss, tog	
Klær, sko, vesker	
Sminke, frisør, etc.	
Snacks, fastfood, brus, kaffe	
Kino, konsert, o.l.	
Sum forbruk hver måned	

Hvilke oppgaver må du gjøre hjemme for å få lommepenger?

Forslag vises nedenfor. Kryss av det du gjør i dag.

- ☐ Re opp sengen
- ☐ Holde rommet mitt ryddig
- ☐ Tømme oppvaskmaskin
- ☐ Dekke på og av middagsbordet
- ☐ Støvsuge eller vaske gulver
- ☐ Vaske og rydde klær
- ☐ Gå ut med søpla
- ☐ Passe yngre søsken
- ☐ Lage matpakker
- ☐ Lage/hjelpe til med å lage mat
- ☐ Måke snø, feie trappen
- ☐ Hjelpe til ute i haven
- ☐ Annet:

Budsjett per måned (fyll inn det du tjener/får og det du selvbruker av penger hver måned)

	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES	SUM
Din lønn eller lommepenger hver måned:													
Mobil + strømmetjenester													
Klær, sko, frisør, «dingser»													
Trikk, buss, tog													
Snacks, fastfood, kaffe													
Fritid, kino, konsert, etc													
Sum forbruk hver måned:													
Lønn minus forbruk = Overskudd eller underskudd?													
Din månedlige sparing:													

AksjeNorge

Foreldre: Se sparefilm med barna

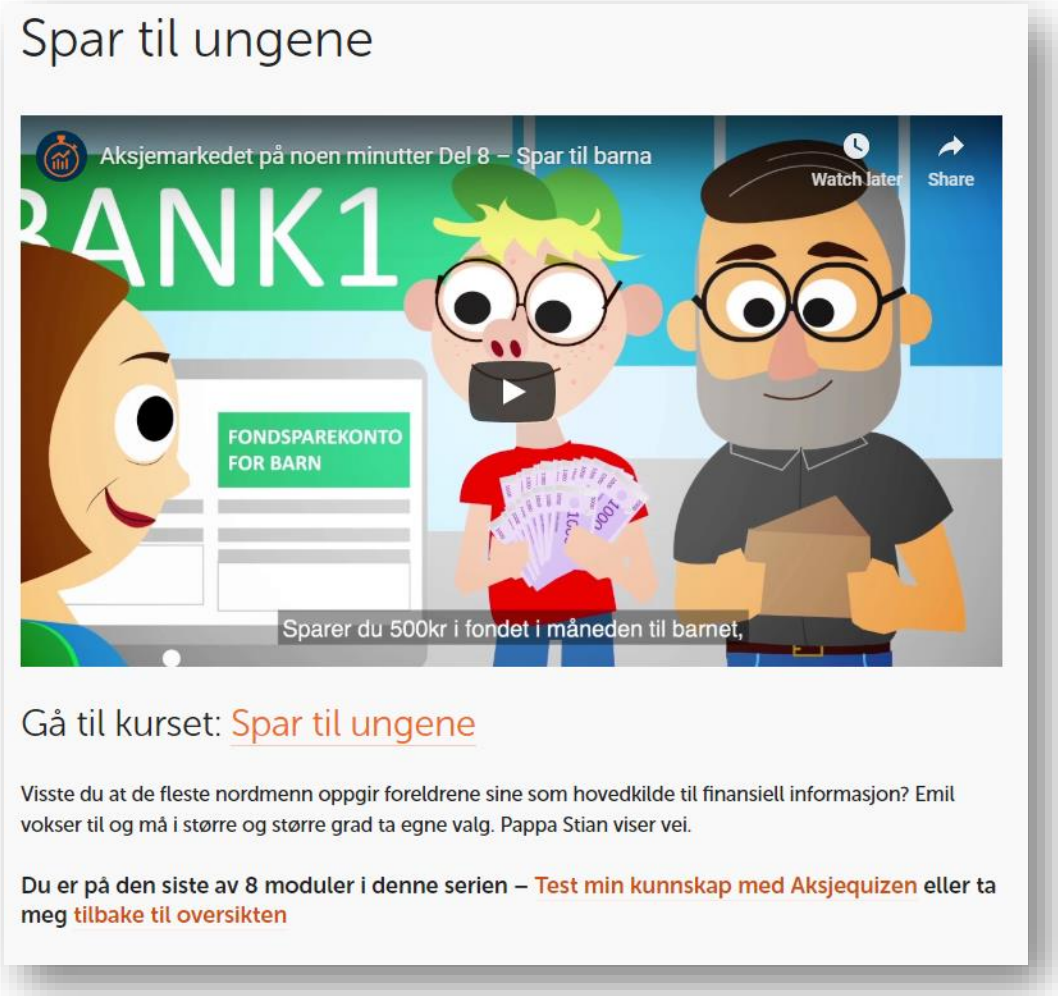

- I vår korte video-serie lærer du om sparing i aksjer. Her kan du også lære hvordan spare for barna.

- Se video: http://aksjenorge.no/aksjesparing/aksjemarkedet-pa-minutter/spar-til-ungene/

Sparing

- Hva drømmer du om når du er voksen?
- Skal du studere etter videregående skole?
- Planlegger du å flytte til egen bolig?
- Skal du kjøpe deg bil eller motorsykkel?
- Skal du ha et friår etter videregående og reise?

- Alt dette koster veldig mye. Starter du sparingen tidlig får du mye igjen for det senere.

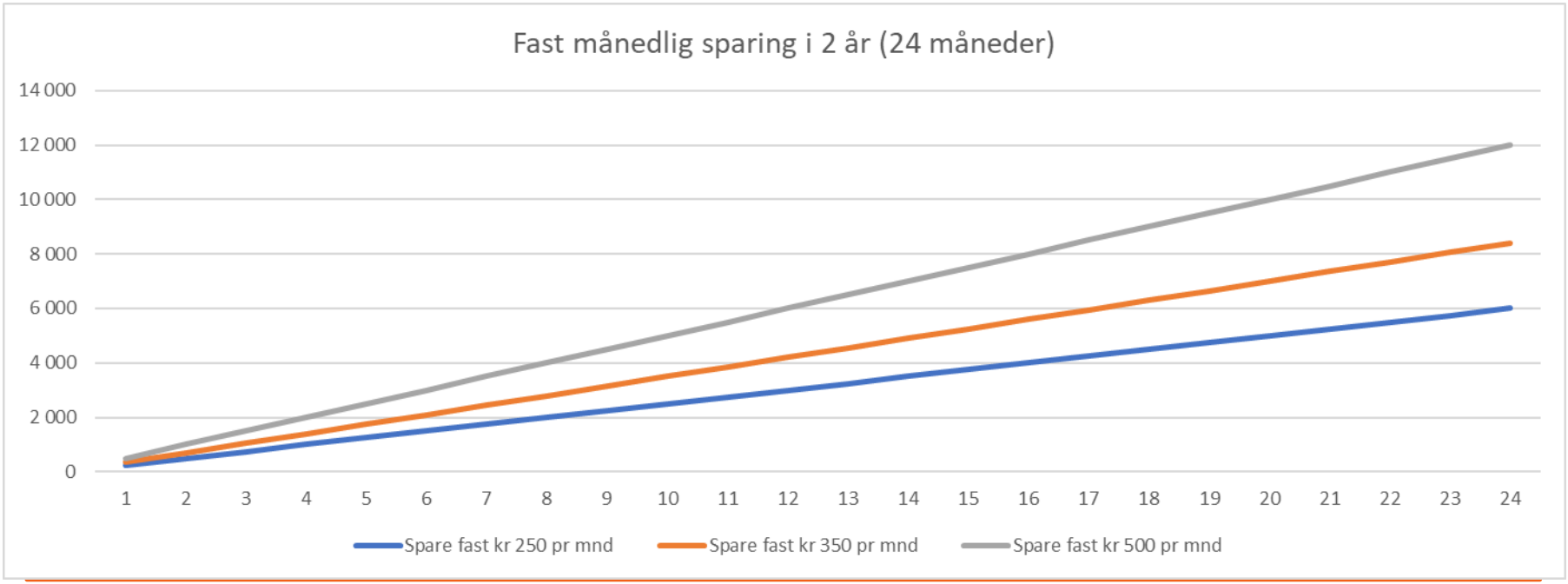

I regnestykket over har vi ikke tatt hensyn til at du får avkastning (renter eller gevinst) på pengene dine.

AksjeNorge

Langsiktig sparing

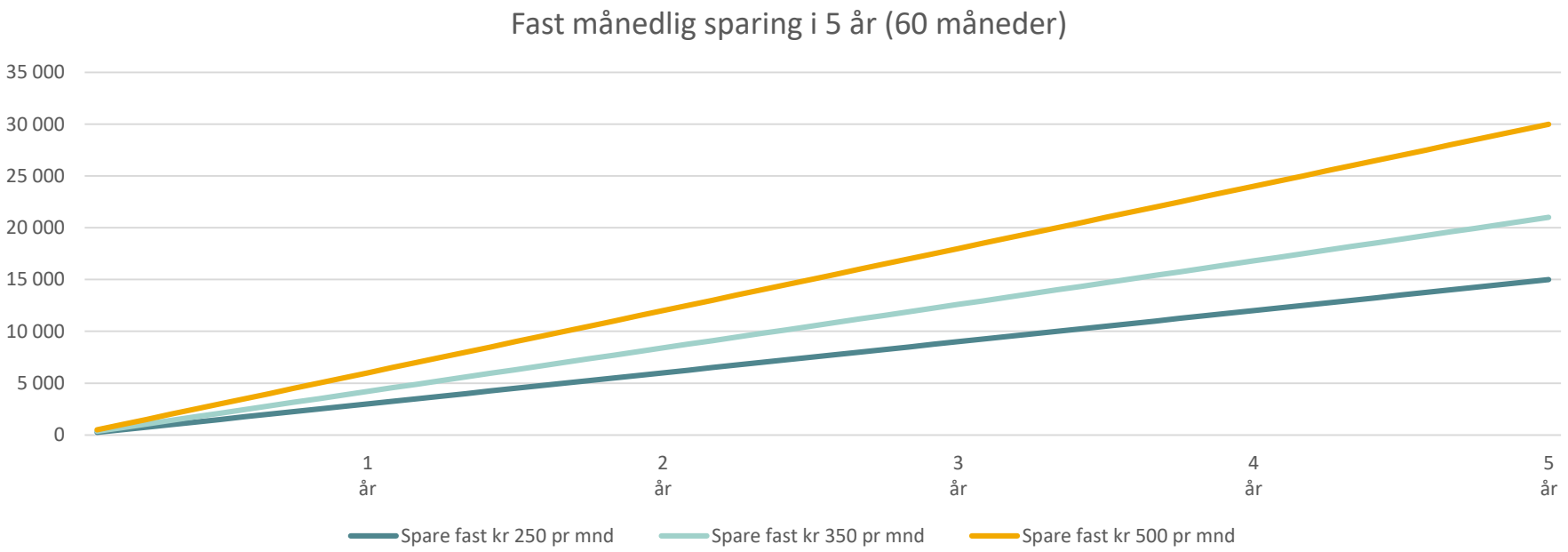

I regnestykket over har vi ikke tatt hensyn til at du får avkastning (renter eller gevinst) på pengene dine.

AksjeNorge

Dine sparealternativer

- Spare i lommeboken
  - Men er du sikker på du ikke bruker opp pengene da?)
- Spare på vanlig konto (=lav rente)
- Spare på sparekonto (=høyere rente, men kan ikke bruke bankkort)
- Spare i BSU-konto (= Langsiktig sparing bundet til egen bolig. Gir høy rente)
- Spare i fond
  - Må gjøres av eller gjennom foreldre til du er 18 år; gir deg muligheten å spare i aksjemarkedene og øker sannsynligheten for bedre avkastning (gevinst).
  Passer for sparing lengre enn 5 år.

Lær enda mer om sparing

- På AksjeNorges nettsider finner du en fin video-serie om hva aksjer er, hvorfor vi har det, hvem som er involverte og mye mer. Dette er filmer som kan vises i klasserommet.

- Ta vår AksjeQuiz etterpå.

- Se videoene her: http://aksjenorge.no/aksjesparing/aksjemarkedet-pa-minutter/

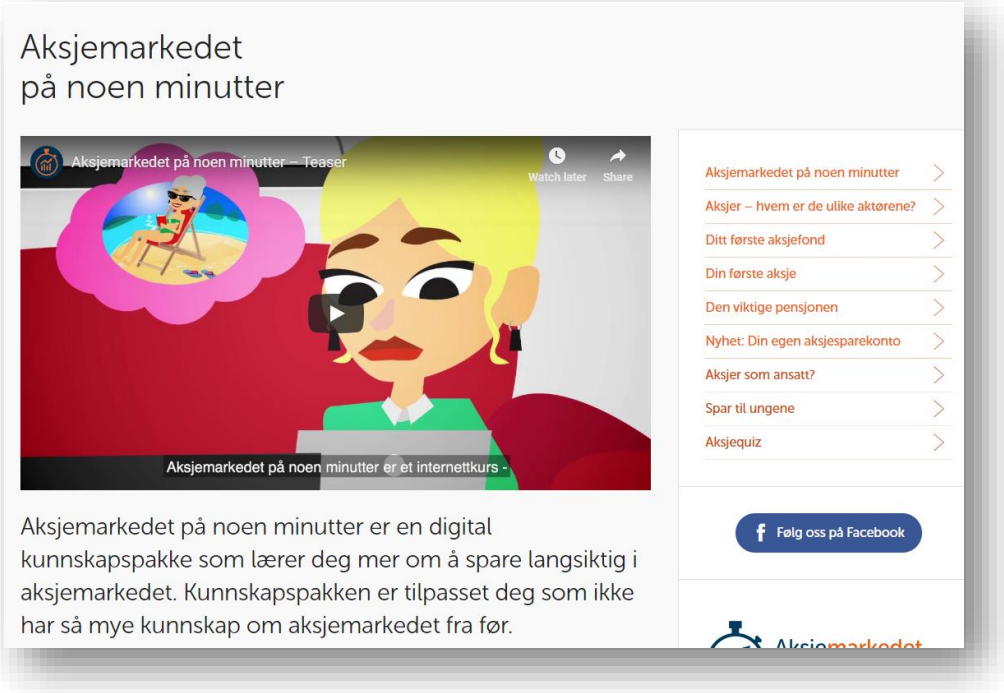

Inspirasjon på TV

- Det finnes noen TV-programmer som kan være en god vekker og samtidig lærerikt:
- Luksusfellen
  (handler om folk som bruker mer enn de har)
- I lomma på Silje
  Handler om kjendiser som bruker mer enn de burde og kan spare smartere.

Hjelpeside begreper

- Inntekt: Det du tjener. Lønn.
- Utgift: Det du bruker av penger.
- Budsjett: En plan for fordelingen av inntekten din.
- Budsjett-overskudd: Klarer du å bruke mindre enn du har som lønn? Da bør du spare dette til senere.
- Sparemål: Det du sparer til, kan du kalle et sparemål. For eksempel: Ny sykkel til neste år. Pris brukt kr 1.500
- Spareplan: Dette er en detaljert plan som sier noe om hvordan du skal nå sparemålet ditt.
- Lån og gjeld: Dette er penger du ikke har for alltid. Låner du av en venn, bør du betale tilbake når dere ble enige. Låner du av bank må du også betale i tide, ellers vil de gi deg straffe-gebyr.

Lykke til !